

Discussie in de marge

Het begin van de twintigste eeuw was de bloeitijd van de neoscholastieke filosofie. Er verscheen een stroom aan boeken waarin de relevantie van de aloude aristotelisch-thomistische wijsbegeerte werd aangetoond. De manier waarop Rooms-katholieke natuurfilosofen tot een synthese kwamen van filosofie en moderne natuurwetenschap vormt het onderwerp van mijn huidige onderzoek.

Nederland was in deze periode een verzuild land. Dit betekende echter niet dat de ingezetenen van de zuilen onbekend waren met elkaars opvattingen. Dit bleek mij toen ik bij mijn zoektocht naar thomistische literatuur niet naar Roomsche streken behoefde af te reizen, maar het meeste gewoon in de gereformeerde VU-bibliotheek kon vinden. De boeken hadden daar niet op de plank staan wegwijnen, maar waren ijverig bestudeerd. Onderstrepingen, uitroeptekens en vraagtekens in de kantlijn vormden daarvan het bewijs.

Bij het vuistdikke *Philosophie der Anorganische Natuur* (1938) van de natuurkundige en jezuïet Petrus Hoenen, was het niet bij studie gebleven. Op pagina 243 kwam de auteur tot zijn centrale stelling: “Aristoteles’ filosofie is voor de ontwikkeling eener physica (...) de eenig vruchtbare.” Een gereformeerde lezer kon zich, hier aangekomen, niet meer inhouden en krabbelde in de kantlijn: ‘Hoenen heeft niet van Dooyeweerd gehoord, blijkbaar!’ Of deze persoon daarna nog verder heeft gelezen, weet ik niet. Wel zijn er andere lezers geweest en een daarvan voelde zich geroepen te reageren. ‘Zelden heb ik zo’n bekrompen opmerking gezien’, schreef hij, om vervolgens uiteen te zetten dat het mogelijk is dat iemand van Dooyeweerd heeft gehoord en niettemin overtuigd thomist is.

Of de twee lezers meer te melden hadden dan deze krabbels, weet ik niet. Het onderwerp was mijns inziens een discussie buiten de marge wel waard, maar de zogenaamde discussie lijkt niet veel verder gekomen dan de kantlijn van Hoenens boek. De rol van criticus in de kantlijn is dan ook wel zo comfortabel.

Ab Flipse

Uit: *Beweging Magazine* 72 (maart 2008), p. 45.